

Muzejní kukátko: Proces se Závišem Kalandrou

V sobotu 27. června jsme si připomínali smutné výročí sedmdesáti let od popravy Záviše Kalandry. Narodil se 10. listopadu 1902 ve Frenštátě pod Radhoštěm a jeho otec, lékař, Břetislav Kalandra začal roku 1912 působit ve Vsetíně, kam se přestěhoval i s celou svou rodinou. Záviš vystudoval v Praze klasickou filologii a filozofii a jelikož se od studií díky svému sociálnímu citění angažoval v komunistické straně (1923 se stal jejím členem), získal pozici v redakci Rudého večerníku a Rudém právu.

Jelikož byl Kalandra člověk vysoce inteligentní a svobodného smýšlení, brzy si uvědomil totalitní podstatu stalinského komunismu prosazovanou u nás v KSČ Klementem Gottwaldem. S vedením

strany se dostával do konfliktů, když odmítal podřízení se politice Sovětského svazu.

Konflikty vyvrcholily jeho kritikou moskevských procesů v roce 1936, za kterou byl ze strany vyloučen. V říjnu 1939 Kalandru zatkl gestapo na základě komunistické minulosti a kritických článků proti Německu. Až do konce války byl vězněn v koncentračních táborech Ravensbrück a Sachsenhausen.

Po osvobození se věnoval literární a vědecké tvorbě. Vyhraňoval se k postupnému omezování svobody politické i kulturní, a příklonu naší země k SSSR. Vzhledem k perzekuci odpůrců nového režimu bylo jen otázkou času, kdy si pro Kalandru přijde Státní bezpečnost. K jeho zatčení došlo v listopadu 1949. Následně se stal součástí vykonstruovaného procesu s protistátní skupinou Milady Horákové (tu osobně vůbec neznal), kde hrál roli hlavy smyšlené trockistické skupiny, která měla předávat tajné informace na západ. 8. června 1950 byl společně se svým přítelem Oldřichem Peclm, Miladou Horákovou a Janem Buchalem odsouzen k trestu smrti za špionáž a velezradu. K popravě Záviše Kalandry došlo ráno 27. června 1950.

V 60. letech se objevily snahy o jeho rehabilitaci, ale nástup normalizace jim ale učinil přítrž (podařilo se jen zrušit rozsudek). Až po roce 1989 se obviněným v procesu dostalo plné rehabilitace a Záviš Kalandra byl vyznamenán In memoriam Řádem T. G. Masaryka I. třídy. Roku 1990 byla přejmenována na Vsetíně-Rybníkách ulice Mičurinova na ulici Záviše Kalandry, na vsetínském hřbitově se nachází i jeho symbolický hrob.

V 60. letech se objevily snahy o jeho rehabilitaci, ale nástup normalizace jim ale učinil přítrž (podařilo se jen zrušit rozsudek). Až po roce 1989 se obviněným v procesu dostalo plné rehabilitace a Záviš Kalandra byl vyznamenán In memoriam Řádem T. G. Masaryka I. třídy. Roku 1990 byla přejmenována na Vsetíně-Rybníkách ulice Mičurinova na ulici Záviše Kalandry, na vsetínském hřbitově se nachází i jeho symbolický hrob.

Pavel Mašláň, Muzeum regionu Valašsko

Foto: repro/Česká televize